

FOGLALAT: Magyarország és Erdély) kinevezések; budapesti napló: népesítés, szerencsétlenség az u-zóiskolában, magyar játéksziri krónika, 'sat. budapesti énekiskola; Trencsénymegye (fölrás a' török hatalom alatti keresztények ügyében, vitakozás a' korteskedés fölött, a' törvényszéki bírúk választatása a' kortesi zavargások miatt elhalasztatik, 'sat.) Zalamegye (gyásztisztelgés Deák Antal fölött, érdekes határozatok a' zágrábmegyei tiszt-választási kiesapongás ügyében, 'sat.) tűzveszély pusztasza. Mihályon Vasmegeyében; a' marha- 's főleg lólopás megakadályoztatása ügyében; hrlapki-vonat; 'sat.) Ausztria (vasuti elmunkálat; 'sat.) Spanyolország (kormányrendelet a' zárdák eladatása ügyében; 'sat.) Anglia (nség a' k.váador-lók közt Amerikában; 'sat.) Fraecziaország (a' követkamra jelen állása; 'sat.) Értésítő.

Magyarország és Erdély.

Az erdélyi nagyfejedelemségbeli kir. udv. kancellária m. jul. 16án kelt határozata által bankfalvi Kereaztes Antalt az erdélyi országos pénztár ellenőrljét, erdélyi főpénztárnokká kinevezte. Minek következtül f. aug. 6án, miután Ő fels. aláírt kir. adománylevelét bemutatta, a' kir. főkörmányszék ülésében a' hitletétele mellett, új hivatalába ünnepélyesen beigtattattott.

Budapesti napló. (N é p e s i t é s.) Az aranykort többnyire oly néptelennek festik a' regék, hogy akkor a' földbirtokot határokkal elkülöníteni szükséges még nem volt. 'S valóban egyes emberesaládokra nézve néptelen vidékeken az élet nem pazarfényes ugyan, de általában természetes egyszerű, jámbor, sokkal nyugodtabb 's minden esetre könnyebb szokott lenni, mint a' tulságos munkával epeztő népözönben. Hanem országos tekintetben, midőn nem személyek, de nemzetek vettettek a' mérlegbe, mindenkor azon ország hatalmasabb 's az állomány céljához, a' jogbiztosításhoz, az áll legközelebb, mellynek, nem rosszabb körülményei közt, legnagyobb 's legösszeolvadtabb népessége van. Mivel tehát az állomány erősségének legosalhatlanabb mértéke népessége mennyisége, 's a' lakosság szaporodtával az élet eszközeit előállító ipar is emelkedik: már az ó korban annyira ment a' népesítési politika, hogy az a' statusbölcsesség fölveül tüzetvén ki, a' szaporítás serkentésére, kivált a' rómaiaknál, erőtetett intézkedések is tétettek; XIV. Lajos a' 10 gyermekes szüléket nyugdíjazá; az elmélkedő ujjabb kornak pedig számos tudósa, 's köztük leg-erőteljesebben a' bécsi Sonnenfels, mindenek felett emelvé a' népesítési elvet. Hanem ezen számítgatók, nem vevén tekintetbe a' dolog természetének minden körülményét, feledék: mikép a' népsokaság folytonos emelkedésének is végre oly tetőpontot kell érnie, mellyen túl az nem boldogságot, hanem roskadozást 's végínséget hoz az állományra, minthogy míg a' népesítés geometriai arányban halad, az élelmi ipar elvégre még csak aritmetikaiiban sem emelkedhetik. — Azért a' politikusok többsége ellöké a' népesítési elvet, 's Malthus homlokegyenest ellenkező rendszert állított fel „An essay on the principle of population“ című munkájában, mellynek ezen végszavai eléggé jellemzik azt: „Az országban nem élhet több ember, mint a' mennyit emberi szorgalom által belőle kisajtolható élelem táplálhat. Ha tehát bebizonyítható, miszerint minden országban, hol csak türhető kormány uralkodik is, az emberi nem szaporodása, mihelyt az bizonyos fokig ért, sokkal nagyobb arányban nő, mint a' táplálásra szükséges élelemszerek: ugy világos, hogy nagy inségnek kell beállnia 's ennek évről évre a' szerint növekednie, miként nagyobbul az embertömeg's élelemszerek közti aránytalanság. Minthogy pedig a' civilisált országok már mind vagy azon ponton, vagy hozzá többé kevésbbé közel állanak, 's hol a' földjökbel minden kikapathó élelem kizsaroltatik, 's ha nagyobb szorgalom által még valamikétt többet előállítani lehetne is, bizony nem történhetik az azon arányban, mellyben a' népesség évenként szaporodik; azért szükség és inség fenyeget már minden mivelt országot, 's ellene más segítség nincs, mint hogy a' kormányok az é v e n k é n t előálló népfölösleget gyarmatosítás 's más czélszerű eszközök által országaikból távolítsák el. Malthus töprenkedik az emberiség végtelen elszaporodásán, mert éles figyelmét kikerülé azon tény, miszerint bár igaz, hogy ha a' természetes ösztönnek semmi akadály útját nem állaná, az emberek száma geometriai arányban növekednék elannyira, hogy egyetlen emberpár néhány század alatt az egész földgömb száraz színét betöltené; de a' természet mégis gondoskodék ezértéle eszközökkel, mellyek az emberi nemet a' megkivántató élelmszerek mértékén túl szaporodni ne engedjék. A' természet fukar kezekkel 's csak munka után nyujtja a' táplálékot; ű a' magzatokat szeretettel kötö le szüleihez, 's erkölcsi érzelmeket lehelt kebleikbe, melly őket a' nősüléstől addig tartóztassa, míg gyermekeik ápolására szükséges eszközöket magok előtt nem látnak, 's ezen érzelmek emelése az, mit a' statusnak, a' szerföltti népesség ellenében elhanyagolnia nem szabad. Ezek szerint Sonnenfels és Malthus rendszerei a' két szélsőség, mellyek közt a' czélszerű politikának népesítés tekintetében járnia kell. Hazánkra vonatkozólag, azt még jóval néptelenebbnek tudván Europa kifejlett országainál, az egyensúly idővel előállítását, főleg a' jövendő tekintetéből lehetetlen nem ohajtunk, még pedig olyan e g y e n s u l y t, miszerint nemzet álljon nemzet ellenében. — Néptelen országot kétféle módon népesíthetni: külföldrűli embercsodítás 's a' benszülötték szaporodásának előmozdítása által; mi hazánkra nézve ez utóbbit ohajtjuk, az elsőtől irtóznunk, két főknál fogva. Először ugyanis bőven eszközölhetőnek tartjuk azt az utolsó igen természetes mód által 's nincs okunk a' rögtönrendkívülihez folyamodni; mert a' magyar nemzet sokkal zsegebbkoru még, hogy sem azt bajnak kellene tartani, ha országa nem olly népes, mint a' már kifejlett vagy aggkoru nemzeteké, sőt inkább elkerülhetlen szüksége van a' serdüő nemzeteknek helyre, hol kiterülendő tömege épülhesse. Mert ha nemzet ezen szükséges helytől megfosztatik, kedvező körülmények közt sem fog az szélyedhetni, valamint a' fa sem hajthat galyakat, ha idegen lombok veszik körül; 's ha e' körülmények közt terjed is a' nemzetiség, bizony nem épül az magán az ű törzökön, hanem a' melléje ütett idegen sarjadékokon is, már pedig az illy vegyülék 's az eredeti tisztaság közt mindenkor van, jobb vagy rosszabb, különbség. A' magyar néptörzsök, ha ugyan nem ártott is idegen elemeket oltani belé, eléggé sőt szerfelett körül van már idegen hajtásoktól fonva, 's a' tennivalók sorában nincs egyéb hátra, mint a' szabad növesét gátló akadályokat elhárítani. Lehetetlen el nem szomorodnunk

azon igaz tény hallatára, miszerint, mikép legujabb statistikájában Becker is mondja, az egész ausztriai birodalom népei közt a' magyar az, melly legkevésbbé szaporodik. Véleményünk szerint tehát nincs tárgy, melly a' törvényhozás figyelmét jobban igénylené, mint a' magyar nép szaporodásának előmozdítása. Tétessenek intézkedések, hogy az ipar földünk termékenységevel párosítva, az élet fenntartására szükséges eszközök könnyen szerzettessenek meg; a' föld czélszerű elrendezése által, szaporíttassék az értelmes földmivelők, iparúzó és kereskedők száma 's csökkentessék a' dologtalanoké 's csupa emésztöké; a' munkához szükséges ismeretek szerzésére nyitassék alkalom 's a' munka, egyedúrusságok számúttével, mindenek közt osztassék fel. Illyen intézkedések által termékeny hazánk népsege csakhamar olly helyzetbe fogna tétetni, miben sok élelmi szerhez nagy könnyűséggel jutna; már pedig illy körülményekben, a' matematikai igazságokat beszélő Euler számítása szerint, a' népesség, ha különben más akadályok nem tartóztatják, minden 12 v. 13 évben kétszereződik. Jöjünk tehát mindenek előtt a' földbirtokkal tisztába; bizonyos maximum megszabása által ne engedjük azt egyes kezekben össsetorlasztani; népesítsük pusztáinkat, hanem csak magyarokkal, mert más néppel, nemzetiségünknek, mellyet szilárdítani akarnánk általa, rovására történnének az; töröljük el a' czéheket; állítsunk ipar- 's műiskolákat, teremtsünk kereskedési eszközöket; mindenek felett pedig a' házasságnak tartisuk meg az ű vallásos és erkölcsi tyuszát 's ne alacsonyítsuk azt polgári szerzőléssé. Ha ezeknek csak felét is teljesítendjük, a' népesítés dolgában bizony nem fogunk a' külföldre szorulni. — De nem is kell arra soha többé szorúlnunk másodsor és főleg azért, mert az nemzetiségünket veszedelmesen nyomasztaná. Mit idegen sarjadékok fuladásig szövénék már körül, mi könnyű azt erőszakos megrohanás által végképf elfojtani! Hogy pedig, ha jogaink osztályára szabad kaput tárnánk mindenfelé, veszedelmes sokaság borítandná el honunkat, láthatjuk a' vénhűdő Europa vonaglásából; mert Malthus állítását, miszerint szükség és inség fenyegeti a' kifejlett országokat, a' tapasztalat igazolja. Mert ha ugyan lehetne is mindennütt még több és több táplálékadásra kényszeríteni a' földet, annak a' politikai institútiók többnyire gyözhetlen gátokat vetnek, és az ember inkább szeret megszerezni földön könnyű, mint önhazájában inszaggató munkával élni. Azért végtelen sergeket szállít Anglia 's Németország a' földkerekség minden lakható részeire, 's a' hazakereső rajoktól hökkenni kezd már maga a' legnagyobb gyarmat Éjszakamerika is, és jövendhet idő, mellyben Europa a' kölcsönt visszaadja a' földrészeknek, mellyből népeit vevé. A' hajdani népvándorlások színhelye, Magyarország, jelenleg Európában egyedül kínálja boldogsággal a' hazahagyott földönfutót: körülte nyugatról Német és Olaszországban egymáson hemzseg 's rágódik a' népsokaság; éjszakkelet jghideg borzalommal ijeszti el magától a' kancsukához nem szokottakat, 's délkelet végvonaglásától szinte visszariad, ki üdv és enyh után sovárog még. És a' közepett nyugodtan álló termékeny szabad ország ismertes vendégzeretével fogadja az üdözötteket, 's minden akadály ellenére is évenként tortlódik zagyva vendégei száma, 's elfogadásukra ű minduntalan nagylelkűleg tárja karjait, mind a' mellett, hogy a' már összehalmosultakat összeolvasztani törekszik. Nem vagyunk ugyan számítgató nemzet, 's azért nem vethetjük ki az arányt, melly évenként a' megmagyarosult belföldi idegen ajkuak 's a' külföldrűl beszivárgók közt van; mégis valószínűnek állíthatjuk, miszerint a' külföld eddig sokkal több embert adott a' hazának, mint belföld, magyar szülék csecsemőin kívül, a' magyarságnak. Ha tehát ohajtjuk, hogy magyarosításunkat a' külföldinép ne paralizálja, legczélszerűbb leend, gondoskodnunk eszközökkel, mellyek által az idegeneknek a' mostaninál nemcsak tárbajtót ne nyitassék, sőt inkább szerintök csak a' már hozánk simultak fogadtassanak nemzetünk kebelébe. — Ezek szerint szerencsétlenségünk van a' köztisztéletben álló érdemes hazafival, Bezerédj Istvánnal a' népesítés tekintetében egyet nem értenünk. Bocsásson meg a' tisztelt férfiú, ha a' Magyar Gazdában olly tiszta jó szándékból előadott nézetei némelly eszméiben imént mutogatott okoknál fogva nem osztozhatunk. Mi ugyan keveset ohajtunk olly annyira, mint téres vadon pusztáink népesítését; de egyszersmind rettegünk bármilly nyereséget és üdvöt nemzetiségünk veszélyeztetésén vásárlani. Hogy pedig a' német tartományokból telepések nemzetiségünkre veszélyesek lennének, miután — „a' mérleg fájdalom! ugy áll, hogy nem nagy nehezekeket kell vesztelnünk, mellyek hiával az ellenkező oldalra sülyedjen a' serpenyű“ — az annyival világosabb, mennél bizonyosabb, miszerint a' kedvező körülményekbe 's termékeny földre telepített idegen elem hatalmas ellensúlyul növendnek fel nemzetiségünk mérlegében, 's a' magyar törzök terjedésére szükséges tért elfoglalná. Sőt még hazánknak idegen ajku lakosaiból is csak olly móddal vélnénk új helységeket czélszerűleg alkothatni, ha azok a' telepben magyarsággal szemközt mindig a' jóval csekélyebb rész lennének; mert a' szaporodásra nézve nem mindegy: bárhol 's bármilly körülmények közt lakják az, a' ki már hazánkban lakik. Végre miért lennénk épen a' magyar nép iránt olly méltánytalanok, hogy mindenek előtt azt zárnök ki a' telepítésből? holott magyar, föld nélkül van szintén elég nemcsak a' hazában de Moldvában is, és nem szaporodhatik, mivel mostoha körülményei a' természetes élelemkeresésben gátolják, mesterségebbek pedig nem oktattatik. B. — Károly cs. kir. főhg. aug 22ikén érkezendik Pestre, 's a' lánchid alapkövének letételekor aug. 24ikén uralkodó fejedelműrű cs. kir. fels. személyét fogja képviselni. Ez ünnepélyre igen nagy készülé

tek létének. — A' mézárosok hangosan zúgolódnak a' 12 kros husárszabás ellen, 's egyenesen oda nyilatkoznak, hogy ez áron többé nem vághatnak húst, minek következtében t. Pestmegye próbát tétel, 's 3 helyen 11 kron méretű a' húst. Majd elváltak a' közgyűlésen, hogy kinek van igaza. — T. Strázsay János, baranyamegyei tbiró tiz sorsszámot vett a' pesti gyermekkórház javára megindító sorsjátékból, 's azokat t. Havas József vál. elnök urnak olly czéltől sziveskedett átadni, hogy az azokra netalán esendő nyeremények az intézet javára fordíttassanak. E' sorsjegyek számai imezek: 15173, 15174, 17461, 17466, 17467, 18383, 18390, 18391, 18397, 18400. Bár mielőtt több nemeskeblű emberbarát utánozná e' szép példát! — Tegnapelőtt délután Kammermayer ugynevezett nemzeti uszóiskolájában ismét egy emberélet esett áldozatul a' vétkes gondatlanságnak. A' kir. harminczadivatal irnoka, Parsctich Károly, ugyanis szokás szerint vízbe ugorván, huzamos ideig a' víz alatt maradt, azután úgy beszélnek némelyek — mások másképen — kétszer jelent meg a' víz fölületén, de mindannyiszor ismét elbukott. Az uszó urak segélyért kiáltoztak, 's két uszómeister a' harmadik legügyesb mestert unszoló segélyre, mire ez csakugyan levetkezett 's vízbe veté magát, de a' szerencsétlen áldozatot már nem szabadíthatá meg, sőt mi több, tegnap (pénteken) reggel még holttestének sem akadt nyomába! Tavalay a' reményteljes Kubinyi veszett el ez uszóiskolában, 's a' gondatlanság még sem szűnt meg benne uralkodni. Miért nem történik ilyesmi a' katonai uszóiskolában? Mert ott mindig egy fölügyelő tiszt van jelen, kinek parancsít vakon 's rögtön kötelesek teljesíteni az uszómeisterek, míg a' nemzetiben tökéletes „szabadság és egyenlőség“ uralkodik. A' mint kellettél tovább marad víz alatt valamely uszó, azonnal valamennyi uszómasternek vízbe kellene rohanni, akár pörén vannak, akár pedig nadrágban, 's alkalmasint soha nem történhetnék ily szörnyű szerencsétlenség. — Játékszini krónika; nemzeti színpadunkon f. hó 12ikén adták: „Magának akart, másnak kért“ eredeti vigj. 1 felv. Kovács Páltól, és „Párisi naplopó“ vigj. 2 felv.; 13ikén „Norma, Alvajáró és Zsidóhölgy“ című daljátékból szerkesztett egyveleg; Wurda Szever, Elvino, és Eleazar szerepeiben utószor lépett föl mint vendég, Markovicsné az alvajáró szerepét éneklé mint vendég; 14ikén „Bársony cipő“ színj. 5 felv. előjátékkal 1 felv.; 15ikén a' színház zárva; 16ikén Laborfalvi Róza jutalmára bérszünettel először, „Paul Jones“ dráma 5 felv., Dumas után francziából fordítá Egressy Benj. 17ikén „Othello“ dalj. 3 felv. Sátorfy a' czimszerepben mint vendég; 18ikén „Caesario, a' férfigyűlölő“ vigj. 4 felv.; 19ikén Szerdahelyi jutalmára bérszünettel „Eskü“ dalj. 4 felv., Felber Mária a' jutalmazott iránti szivességből Elaiza szerepben mint vendég; 20ikén a' színház zárva volt.

(ÉNEKISKOLA.) A' pestbudai hangszegyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskolába f. évi július 3 ikén a' t. Dolézsálek Antal egyesületi al-elnök ur előlétele alatt jelen volt biztosság által f. 1842/ki esztendőre 53 új növendék vétetett fel; kik között 26 ifju, 27 leány. Mátraay Gábor m. k. énekiskola-igazgató.

Trencsénymegye jul. 18án kezdett évnegy. közgyűlése szokatlan kellemelenségnek vala színhelye. Az ülés a' kisgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésével kezdődött, mellynek tárgyai közt magára voná a' RR. figyelmét Varasd isméretes latin levele, mellynek tárgyalatása épen törvényellenes szerkezete miatt halasztatott a' közgyűlésre: a' levél érdemében, miszerint a' török hatalom alatti keresztények sorsa javíttassék, ő fels.hez esedező felírás intézetett, az onnan eredt sérelem pedig, hogy az ez érdemben felírás kinyomatása a' könyvvizsgáló által megakadályoztatott, az országgyűlési utasításokat készítő küldöttséghez utasított. Ezt követte a' mult közgyűlésen elhatározott törvényszéki tbirák választatása, 's mintha a' választásnak nyomában mindenütt a' rémletes korteskedésnek kellene járni, ámbár megyevégzésileg ügyvédi fenyték alatt eltítatott, a' pártérdekek mégis kártékonyan zavarák meg a' rendet. A' köznemesség csoportokban jött be, és szokása szerint zajongott, úgy hogy több rendelkező szónok szükségesnek látta a' tisztí vizsgálatot sürgetni; de mások ismét sérelmesnek mondogatták a' köznemességet jogai gyakorlatában akadályoztatni. Végreszót emelt a' főügyész is, 's azok ellen, kik a' köznemeseket megtámadták, actiót kért. Egy szónok azonban megmutatá, miszerint a' köznemességnek joggyakorlatát megengedni csak akkor kell, ha azt tiszta meggyőződése szerint cselekszi, de nem, ha azt áruba bocsátotta: ő tehát az ily erőszakos körülmények közt a' tanácskozásról lemondván, a' teremből eltávozott, követték őt sokan 's a' választásban részt venni nem akaró értelmesb párt a' teremből visszahúzódott; a' hátramaradtak pedig, választottak. Másnap teljes számmal gyűltek a' RR. össze, a' választás eredményét meghallgatandók; 'e fájdalom! a' háttért ismét betölté a' köznemesség, 's a' tegnapi rémkép egész borzadalmával jelent meg. Mire érdemes másodalispán O. G. érzékeny szavakkal adván elő aggodalmát a' tegnapi választáskor történt kebellázító visszaélések fölött, emlékezteté a' RRet a' megyei gyűlések méltóságára 's ezen megye fertőtelen dicsőségére; mivel pedig a' szabad választási jog ez alkalommal lábbal tapodtatott: azért ő hivataláról lemondott 's elbucszott. Ezen váratlan eset megzavará a' RR. józanabb részét, 's a' lemondót többen szólíták fel székének visszafoglalására, de ő a' sürű kéréseknek nem engedett. Ezután folytattak a' tanácskozások, mik közt egy tbiró a' maga 's több tbiró nevében kijelenté, miszerint, 's mivel a' kicsapongások által a' béke megzavaratott 's a' bizodalom megszünt, ily körülmények közt valamint ő táblabirónak választatni nem ohajt, úgy hiszi, hogy azt mások sem kívánhatják. Melly nézet a' közönségtől elfogadtatván, a' tbirák választása jövő országgyűlésig elhalasztatott; a' másodalispán pedig küldöttség által hivatalának visszafoglalására kérétt meg, és a' küldöttség szerencsés volt a' volt másodalispánt ismét alispánná teremteni 's azon közfájdalmat, mellyt e' jeles férfi lépése okozott, elenyészteni. Szeretett alispánunk meg van ugyan, de a' tbiróválasztási elvnek vége! Vajha legszebb jogaink gyakorlatának biztosítása iránt gondoskodnék már egyszer a' törvényhozás, mellytől mindenütt, 's e' tekintetben is legübbet várunk!

(Zalamegyei közgyűlés). Sümeg Aug. 16án. Rendszeres közgyűlésünket Zala-Egerszegeny folyó hó 8kán elnök alispánunk rendkívüli alak-

ban nyitotta meg; mert ezen napnak egy része a' RR. előleges megégyezéséből a' dicsőült nagy hazafi Deák Antal gyászos emlékének vala szentelendő, figyelemzeté ugyanis a' legszámosbban egybegyűlt RR. hogy ámbár a' teremtet tömve lenni szemléli, de mégis egy nevezetes helyet, azon helyet t. i. hol a' köztanácskozások kétes folyamában olly biztos menedékünk vala, üresen látja; 's jöllehet a' boldogult lelkes honfinak kedves emlékét sziveinkbe mélyen bevésve érezzük, adjuk meg a' dicsőültnek a' vallás-szentesítette külső tiszteletet is; men-jünk minden vélemény-különbség nélkül az isten házába, hol érette az engesztelő, és dicsőítő áldozatok bemutatandók a' menny és föld mindenható urának. El-jutánk tehát a' kitűzött szent helyre, hol Laky Károly szombathelyi kanonok és Brestyenszky Béla tihanyi apát urak által fényes kíséret mellett teljesített egy-házi szertartások alatt búskomolyan emlékeztünk vissza azon nagy csapásra, melly legközelebb az egész hazát ugyan, de közvetlen leginkább n. megyénket érte. Azonban méginkább megrázott bennünket Szabó Imrének a' veszprémi növendék-papság tanulmányi fölügyelőjének remek szónoklata, ki élethű előadásával egész mértékben éreztette velünk kedves Deák Antalunk nagyszerű vesztetését. — Ismét a' már megnyitott közgyűlésbe visszatérvén a' közönség közhangu kívánságára 1) fölvastatott a' turómezei nemességnek a' zágrábi tisztújítás alkalmával az ugynevezett illyrek által elkövetett, nem annyira pártfelekezeti, mintinkább alkotvány elleni kicsapongásait hűn ábrázoló és annak utján pártoltatni kéro fölírása a' zágrábmegyei józanabb résznek szinte ez érdemben érkezett kérelmével együtt. — Zala lelkes RR. ezen hallatlan merényben nem csuparestaurationalis jellemet, hanem egyenesen az anyaország és alkotvány elleni törekvést látván kiemelve, remek tollu fölírásukban jobbagyi alázatossággal járultak ő fölségéhez, hogy ezen nem annyira illyr és panszláv, mint inkább orosz mania viszketegetéséről elragadott 's felbőszült kárhuzatos feleketnek napról napra veszedelmesbbé válható terjedését szigoru vizsgálat alá vetetni, a' gyémántos gyűrűvel megajándékozott Gai Lajos által szerkesztett illyr hírlapot, a' rokon kebliek ezen organumát, megszüntetni és horvátra átváltotatni, továbbá az illyrismus méltó nyilványos pártolót megbüntetni, 's a' törvénytelen tisztújítás öltöröltetvén helyébe törvényszerűt rendelni méltóztassék. Mivel pedig az általiró turómezei törvényhatóság hiteles előterjesztése nyomán a' zágrábmegyei jelen tisztikar egyedül bitorlói szerepben tűnnek elő, azal Zala RR. a' dolog kimeneteleig közvetlen törvényhatósági levelezésüket megszüntetendik, egyszersmind a' lelkes turómezei nemes közönség ezen nemes megye rokon érzetéről tudósíttatni, — annak nemeskeblű grófja pedig gróf főispánunknál tbirónak ajánlatni rendeltetett, a' zágrábmegyei józanabb rész folyamodására adandó válasz elnök-alispán urra bizatván. *) 2) Fölvétetett felsőbb helyről érkezett azon parancs, mellynek nyomán a' honoratióknak engedett szavazhatási jog iránt mind az előbbi gyakorlat, mind pedig az ezen megyei határozatot támogatható okok fölterjesztetni kívántatnak. A' RR. alkotványunk jótékonyosságát az annak sánczain kívül levőkkel is megosztani kívánván, minthogy a' törvénykönyvben is a' vármegye nevezet értelmében a' colonosok szinte érintetvék, előbbi végzésüktől el nem távoztak, 's ezen értelemben ő fölségéhez fölírás határozottak. 3) A' lajstromozó és levéltári segédeknek a' nemesi fölkelő pénztárból megrendelt fizetésök elleni httanácsi intézvényre megiratott, hogy a' kérdéses pénztár a' RR. tulajdona levén, abban a' tisztelt kormányzék intézkedési jogát el nem ismerik. 4) A' postabérnek 2 krról egyszerre 6 krra történt fölemelése, ugyszinte a' vevényeknek német nyelvre lett változtatása miatt az illető helyre szinte fölírás határozottatott. 5) Azon kormányzék körlevelre, hogy a' nemes megyék publico-politicus tárgyakat egymással ne közöljenek, Zala megye RR. statutarius hatóságuk mellett jövendőre is állhatatosan megmaradni kijelentették. 6) Vas, Fehér, Temes, Torontál, Győr, Szabadka k. város, Fiumei kapitányság, Somogy, Bereg és Varasdmegyék ismeretes általirásai az országos utasításokat készítő választmányak kiadatni, Varasdmegye jövendőre a' magyar levelezésre fölszóllitani, Temesmegyének szinerszegi esetében pedig egy újabb fölírás határozottatott. 7) Pöszega vármegyének diák tartalmu levelére, mellyben tudunkra adja, hogy a' Gollner ezredbeli hangászkar által eljátszott guny-dal végett megkereső levelünket, minthogy a' corpus delictit meg nem küldöttük, — amugy megvetőleg — ad acta reponalta, — a' kívánt gunydal megküldése mellett fölszóllítottuk, hogy mint szoros értelemben magyar szerkezetű megye jövendőre az elnemfogadás kijelentése mellett magyarul írjon. 8) A' marhahús f. ára 9 — 10ról 10 — 11 krra emeltetett. 9) Jövő közgyűlésünk határnapja nov. 7ke, a' törvényszékeké pedig ugyan nov. 28án leszen.

(Tüzveszély puzta sz. Mihályon, Vas megyében).

M. hó 1 ikén délután a' nap legtikasztóbb hevében, hihetőleg a' közbeszéd szerint is hanyag gondatlanságból, a' helybeli lakosságnak szintugy mint a' körül fekvő szomszéd faluknak erős és munkásb része távol vidéken és honn is aratási munkában levén, hirtelen tüz támadott, melly néhány percz mulva három, 's ezek közt egy cserépszin lelyes ház mindenföle hozzájuk tartozó gazdasági épületekkel, 's ezekben rejtett tetemes takarmánnyal együtt, mintegy 3 — 4 ezer forintnyi kár mellett porrá hamvasztott. De hála a' mindenek urának, 's nyilvános köszönetünk némelly nemeslelkű emberbarátoknak, kik közül néhányan bámulatos 's alig hihető gyorsasággal különösen N. Ujvár szomszéd mvarosból egypár tűzifecskeendővel a' hely színén megjelenvén, örök emlékre méltó magok elszánásával a' veszély továbbra harapozását hatályosan gátolták. Kitünőleg hálás köszönetünket nyilványítani szent kötelességünknek ismerjük, G. J. herczeg-urodalmi tisztartó; B. J. gazdatiszt, és helybeli iskolatanító

*) Nem ártana, ha a' nyilványosság magasztalt korszakában lekes turópolyai rokonink fölírása, legalább a' gyakran untató fővárosi újdonságok rovatában egy kis helyet találna, mert erősen meg vagyunk győződve, hogy ennek olvasása sokkal több élvezetet nyujtana, mint akármedly roszszul varrott eszima, habár zsidó tanító részére készült is. Némelly szerkesztőink igen meg szokták a' beküldött czikkek fölött glossálgatni 's magány véleményüket amugy dictatori hangon az olvasó közönségre tolni; ne vegyék tehát rossz néven, ha azok közül is némellyikre észrevételét — de csak vélemény alakban — előadja. A' beküldő.

urak iránt, kik a tűzveszély körüli minden haszonnal ajánlkozó kézi munkát lelkesen megragadva, 's másokat is hason iparra szóval és tettel lelkesítvén, az emészto elemet a' fenyegetözött nem csekély szél ellenére elfojtani hatályosan segítették. Cs. J.

Marha- főleg lólopás megakadályoztatása ügyében.*) Magyarországon, különösen az alföldön annyira elterjedt a' marha- kivált lólopás, hogy a' lovat csak néhány perc időre is éber felvigyázat nélkül hagyni félelmes. Alig olvashatni hivatalos körlevelet, melyben marha- kivált lólopások ne hirdettetnének, nincs hónap, különösen nyaranta, hogy az illető kárvallottak által ellopott marhák keresése végett könyes szemekkel ne kértének utilevelek. Kinek alkalma van ezen sűrű panaszokat hallani, lehetetlen; hogy meg ne induljon szíve 's e' kártételek megakadályoztatásáról ne elmélkedjék. Én is elmélkedvén e' felől, egy mód jutott eszembe, mely igénytelen véleményem szerint e' részben hathatós gátul szolgálhatna. Mielőtt azonban előadnám, a' következőket bocsátom előre: Legelőször azon kérdést tevék magamnak megfjéstárgyul, hogy „a' mostan gyakorlatban levő marhaslevelek mennyire hatnak a' marhatolvajlás meggátlására? 's mi oka, hogy a' marhas — vagy is — jegylevelek divatozása mellett is oly sok marha- kivált lólopás történik? — E' kérdés fejtegetésében a' jegylevelek mellett most gyakorlatban levő eladáásokat láttam szükségesnek tekintetbe v' tetni, melyek nálunk Szabolcsban 's talán más megyékben is imígy történnek: a' marhát vagy lovat árulni szándékozó az illető hivatalnál kér marhas jegy-levelet (közönségesen úgy nevezett régiát) részére kiadni, mit is a' nélkül, hogy sajátját hitelesen bebizonyítaná, vagy talán ez iránt csak fel is szólíthatnék, legfőlebb eladandó marhája vagy lova megtekintése után kap; már pedig, hogy lopott jószág ne árultassék, mulatlatlanul szükséges lenne a' jegylevél kiadójának azt hitelesen megtudni, hogy a' lovat hol 's kitől vette legyen? mert különben lopott marhára is kérethetvén jegy-levél, az azt kiadó tisztviselő pedig nem ismérhétvén minden ember marháját, ha ennek kellő megvizsgálása 's hiteles tudása nélkül ad jegylevelet, így annak kiadásával mintegy törvényesítetik a' lopás, 's a' tolvaj, vagy orgazdaja illy biztosítás mellett törvényesen árulja az általa lopott, vagy kezéhez adott lovat. És milly rosz következményei vannak a' lopott marhák eladásának? a' törvényes tulajdonos előbb-utóbb lopott marhája ismervén törvényes próbái tanúsítása után birtokába visszaadatik, az pedig, kitől a' ló elvétel, szavatósához, a' kitől vette t. i., 's ez ismét tovább utasítatik; már pedig mind ez annyi sok fáradság, időtöltés és költséggel jár, hogy sokszor a' kérdéses marha sem ér annyit, és még utóljára, az, kitől a' ló törvényesen elvétel, utasítatik a' szavatos bírāja által, hogy a' tőle elvétel, lovat, mely már talán tizedik megyében is van, azonosítás — identificatio — végett állítsa elő. Tehát ismét a' lóért kell menni? 's kérdem, ott mint saját jószágát tartozik é kiadni az új birtokos? de ha kiadná is, hátha több szavatos van, 's mindegyik kíváná a' kérdésben forgó lovat látni, mindegyikhez kellene é azt elvezetni? ez csak pusztá szertartás volna, a' kárvallottak költségén teljesítendő, ámbár némelly esetekben — nem tagadhatni — szükséges. Megtörténhetik továbbá az is, a' mint már tudtommal történt is, hogy lopottnak vélt ló több tanú hiteles vallomása mellett sajátított vissza a' vélt tulajdonos részére, 's az, kitől elvétel, ismét még több tanút állítván, egyéb adatokból is megbizonyítja, hogy a' kérdéses ló vagy nála növeltetett, vagy az állított elveszés előtti időben is birtokában volt, ime az eskü megtörésével is támad egy új zavar; valóban oly sok következményei vannak a' marhalopásnak, hogy könyvet lehetne erről írni, 's habár mind ez tudva van is közönségesen, alábbi tervem czélszerűségének felvilágosítására nézve még is szükségesnek láttam e' pár esetet rövid töredékben megemlíteni. Mi továbbá a' marhalopás meg nem akadályoztatását illeti, annak egyedüli oka csekély véleményem szerint: mert a' fentebbi mód szerint lopott lóra is eszközölthetvén ki jegy-levél, az tehát úgy jegylevél mellett, mint több helyen a' nélkül is eladathatik, meg nem szüntethetik továbbá a' kérdéses lopás azért is, mert a' ki egyszer annak adta magát, míg rajta nem kaptik, lop; 's ha rajta kaptván tomlóczebe jut is, onnan visszakerültével senki sem akarja szolgálatba fogadni, magának pedig sem mestersége sem vagyona nem levén, mintsem a' meggyőzhetlen ellenségnek, az éhségnek megadná magát, ismét folytatja a' lopást, és így az illyen embert lopástól sem deres, sem egyéb más büntetés nem rettentheti el. — Meg kell tehát a' lopott lónak eladhatását úgy gátlani, hogy az illy lovat senki, ha csak tolvajági gyanú alá esni nem akar, ne vehesse meg. Mirenézve véleményem következőkben központosul: a' marhalopás meggátlása megyei rendszabályok által nem eszközölthetik; mert egyik megyében illyen, másokban amolyan a' rendszabály, egymással meg nem egyeznek, 's így a' mit egyik javítana, a' másik, mint heterogeneum, 's azzal nem mindenekben megegyező, ronthatná. Országos törvény kell tehát, mely az egész országot kötelezze, 's ezeket foglalná magában: 1) minden város és helység hatóságánál tartassék e' czélra egy rovatozott könyv, melynek minden lapján legyen az első rovattérben folyó szám, azután a' birtokos neve, t. i. ki a' marhát vette, 's kinek nevére jegyeztetett be, utána kitől vétetett a' marha, továbbá a' marha termes leírása, utána a' bélyegek minősége, 's végezetre a' bejegyzés napja, így minden birtokosnak 's marhának följegyzése egy vonalon foglaltatnék. ((Vége köv.)

H i r l a p - k i v o n a t.

A' „Pesti Hirlap“ 162dik számában „közvetlen feladatunk“ czim alatt vezércikk írja A. B. fejtegeti, mikép nemzetiségünket megómi fő tisztünk, 's e' körüli gondosságunknak minden reformon végig kell terjednie. 'S azért ajánlja, hogy az alkotvány áldási azokra, kik még jelenleg nem élvezik, csak oly föltét alatt terjesztessenek ki, ha magyarul megtanulnak. —

A' „Századunk“ 56dik számában „A' bot“ czim alatt „a' mérsékelt, a' szelidebb, emberekhez illőbb akármitesti büntetés ellenségei“ elhen hat sűrű hasábot tölte be K—u értekezése. Ha német olvasná e' cikket, az alulírás után aligha a' nőstényről a' him nem jutna eszébe. — Századunk, Századunk!

A' „Világ“ 58dik számában „Czél és eszköz“ czimú értekezés áll. Néhány oldalvágás után, mi de stylo el nem maradhat, elsörlöttünk a' kereskedés

*) Már tavalyi Jelenkorunk is közlött e' tárgyban egy derék javaslatot. A szerk.

emelése tekintetéből több megyében tett indítványok. „Mindez, ugymond a' ezikk, nyilván tanúsítja, mikép a' nemzet józanabb nagy része igenis átlátja, hogy a' jelenben igen érezhető pénzüszükséget elhárítnunk máskint alig lehet, mintha a' kereskedést lehilinselve tartó akadályokat rendre elhárítani iparkodunk.“ „Ha akartok kereskedést, 's akartok létesíteni minden tényezőt, mely azt emelje, akartok kell szinte azt is, mi nélkül az mai pangásából egy tapodtat sem mizdulhat, azaz akartok kell a' közterhekbeni részvélet minden kiváltság, minden különös személyes kedvezés nélkül, akartok kell mindennek előtt az egyenes adót, mely bizonyosan pénzt hozzon, 's mely ösz-zegyűjtse azon tömérdek milliókat, mik nélkül nem jéppithetni sem vaspályát, sem csatornát, de még egy jóra való földel köves vagy kavicsos töltést sem. Mintha hallanók választókat; honnan vegyük; mikint fizessük a' sok milliót mi szegény magyarok? De hát nem lehetne é őt hat milliót közézelokra előteremni vagyonsbjainknál, midőn a' minden esetre szegényebb néposztályt két három millió évenkint csakugyan beszedeik? — Egy másik forrás lehetne az országos kölcsön. „A' kölcsön alapja csak a' köz egyenes adó lehetne, egy pár milliónyi kölcsön vét által sem óhatnók meg s z ű z vállainkat. 'S így ha már fizetünk kell, mielőtt a' kölcsönhez folyamodnánk, kísértünk meg magunkat: tudunk é vagy sem pontosan fizetni, 's ha vajjon az mit így fizetünk, pontosan, 's gazdaságosan kezeltek é vagy sem. Ha láttuk, hogy mind kettő a' le-szebb renddel mēn, akkor ha saját évenkinti milliónk nem elégséges a' nemzeti vállalatok tömérdek költségei fűdözésére, folyamodjunk orsz. kölcsönhez, ha kevés év alatt 's minden hiánytunk egyszerre pótolni akarandjuk. —

Az „Erdélyi Híradó“ 56ik számában „uri szolgálatok 's datiaik“ czimul értekezik Kovács Lajos. Ezek szoros meghatározását annál szükségesebnek tartja, minthogy a' jobbágyokat biztosítandó haszonvét (usufructuatio) megem adatott. Értekező nem tartja elégségesnek az országos választmány javaslatát, miszerint „hol az 1796ban kelt 's 1791: 27. által ideiglen elfogadott felsőbb rendelt mértékénél kedvezőbb uri szolgálat van gyakorlatban, azokat semmi szín és ürügy alatt növelni nem lehet, ellenben hol terhesb szolgálatok léteznek, azok túlsint ezen mértékre leszállítandók.“ Ugyanis az 1769diki rendelet szerint a' jobbágy (akkor még örökös jobbágy) kézi munkával négy napot, marhával pedig három, vagy ha mással dolgozik együt négyet szolgál: ellenben a' zsellérek (-zabad költözhetősek) ha belső telket bírnak, hetenkint csak egy napot tartoznak kézi munkával szolgálni, ha pedig külső appertinentiájuk is van, hetenkint akár marhával, akár kézi munkával két napot. Az 1791: 26. az örökös jobbágyaságot eltörölé, a' 27dik ezikk pedig az érin ett rendeleiben foglalt uri szolgálat mértékét ideiglen törvényesíté. „Mi az örökös jobbágyaság értelmét betű szerint vettük, 's nem neveztük többé adózónka örökös jobbágyoknak; de az uri szolgálat tekintetében a' régi állapot maradt a' zoknál, kik lakhelyükhöz, 's tett beépítésekhöz ragaszkodva ősi telkeikről nem költöztek. Ez vala az ok, mely miatt az 1819iki kir. biztosság a' jobbágyok és zsellérek közti különbség megszüntetését mondá ki.“ — Azért tehát nem elég az 1796diki rendeletet bővebb meghatározás nélkül megújítani. hanem határozottan ki kell jelelni az uri szolgálatok maximumát. 'S mondassék ki világos törvény által, hogy miután az örökös jobbágyaság törvény által eltöröltetett, a' vele járó teher is megszűnt, és a' szabad költözésű zsellérekre szabott szolgálati állapotnak lesz csak helye. — Egy sulyosb neme az uri szolgálat növekedésének abban állott, hogy az állományok sokfelé oszlottak, 's minden telektörödéért az egész szolgálat igényelteték. A' földesur e' szerint egy jobbágytúl két napnál többet nem követel, de telkét megosztja, 's felétül szintugy megveszi a' két napot, mint az egészétül. Tudnánk példát előhozni oly telekről, melyen az eredeti két napos szolgálat most hárminczegy külön család által teljesítetik, 's így az egykor két napot szolgált telek után hatvan két nap szolgálat teltek. (1) „Nem lehet végre figyelem nélkül hagyni a' datiaik azon nemeit is, melyek 1769ben fels. rendelet, 1791ben világos törvény által eltöröltetve maig is fenállnak. Az idézett törvény csupán a' törvényekben világoan kifejezett adósságokat hagyja meg, a' többi zsarolásoknak bélyegzi; illyenek a' torpa — gomba — mogyoró — sa't. datia (!) illyen a' kerti vetemények dézmája. — Értekező ezeket is a' jelen törvényjavaslathoz kívánja soroltatni, mivel az egész urbér kidolgozásával nincsenek kapcsolatban 's így haladékat nem követelnek. —

A' „pesti Hirlap“ 163ik számának vezércikkében, Magyarország 's népei“ A. B. ül hisztóriai vázlat közöltetése után elmondatik, hogy a' „Drávatul 's adriai tengertül a' fekete tengerig terjedő földdarabon mindenütt oly népek laknak, melyek nyelv és vallás által mintegy természetes kapcsolattal vannak Oroszországhoz köve „mellynek fegyverrel és szerződésekkal kivívott protectora usa a' szlávok sympathiájának hozzájárultával oly befolyást ad e' részekben „mellynek eredménye egy europai confagratio esetében nem lehet kétséges. Ha tehát ama' szláv nép fajokban van erő, az nem a' civilisatio mellett vivand, hanem ellene fog fordulni.“ 'S ezért „nemcsak minérdekünk, hanem Europa, a' civilisatio, sőt magoknak a' keleti szlávoknak érdeke kívánja, hogy itt a' Duna 's Tisza két partján egy ellenérő támadjon, melynek sulypontja a' magyar nemzetiségben közepülvén, ez épen úgy védfalul szolgáljon Európának Oroszországgal ellen, mint lehetségesse tegye a' civilisatio terjedését ott, hol most az önkény 's ázsiai despotismus forgatja a' század 's emberiség gyalázatára ostorát. Ime a' világesemények oly stadiumán állunk, melyen minden lépésnek nagy eredménye lehet, 's mikint hajdan a' történet felhiva bennünket kelettel szövetkezni, úgy nyugot mint Ázsia délczeg hódítóji ellen, sz ntugy fölhi most is szövetkezni a' civilisatioval a' vadság és önkény ellen.“ Ugyan e' szám Értekezőjében Csendes folytatja „ezim nélküli levélyclusát“ 's az urbériség megváltásáról szól. „Ha a' helyett hogy mondjuk az urbéri tartozások megváltása, mondanók: a' feudalis adók átváltoztatása a' szelidebb kor és nemzeti kifejlődésünk föltételeinek 's követeléseinek megfelelőleg — tán előbb júnánk eredményhöz — mond értekező. — „Ha tagadhatatlan az erők össztetésének szüksége, ha közös az érzet, hogy nemzeti erőt teremteni kell, és kötelesség: ott vanazon hatszáz ezer családatya, a' mostani telkes jobbágy; itt az eszközöndő feladat, 's ha szem előtt tartjuk a' számtalanszor ismételt és elismert tény, hogy az ország ereje a' földbirtok hogy gazdagsága a' földművelés: nyilván lesz elő tünk, hogy a' földművelő osztály nem áll jelenleg azon polczon, melyet részére viszonyink kűtötek.“ — Három felpörös követel most az urbériség tulajdonát. A' földesur, a' jobbágy 's az adózási alap. Az urbéri föld tehát mindenki és senki mindaddig mig a' nemzet a' kérdést ketté nem vágja, egyszerűen kimondván, hogy nemzeti vagy on, ezután rendelkezendik 's a' frecholdereket előhozhatja, különben fontolva maradunk.“ — „Elvárom, hogy kegyed megmondandja mi lesz abbul a' parasztabul, ha földesurátul kiváltotta magát. „Jobbágy marad é az uriszek alatt ideiglen vagy örökre? kié lesz az általa megfizetett föld? — Az „erő a' jogban“ értelmének alkalmazása igen illenek reánk akkor is, ha az isméretes hangok erkölcsötölenséget rivalnának.“ — „Ha képes honunk javakat nyújtani lakosinak, ha képes ezek boldogságát előmozdítani, terjessze ki adományait valamennyire 's egyenlőn; hogy ha a' magyar nemzetiség erős, elnémul minden morálfilosoph a' mert a' letnek áll elő győzelme.“ — A' házi adónak átvéte a' nemesség által tetemesül elősegélendi az urbéri váltságot, 's a' paraszti teheit könnyitendi. „Az örök váltság az adóval szoros kapcsolatban van. Ha a' szabályozás az egész országban végrehatatik 5 vagy hatszáz ezer telek fog kikerülni, mikhez kiadandó legelőmennyiség meglehetősen morzsa, mi az adózó-alap javára lepottyan a' földbirtokos asztaláról. — Itt panaszkodik értekező, hogy hiteles adatok hiányában legérdekesb közügyeinkre nézt sem tehetünk biztos számítás. Nagyon ugy van, 's ezen csak az segíhet, ha mint e' lapban többször említők, statisztikai bureaunk lesz. Hában a' száu ellenállhatatlan meg- és legyőző hatalommal bír. — Említ még Csendes, mikép

tek tételnek. — A' mészárosok hangosan zúgolódnak a' 12 kros husárszabás ellen, 's egyenesen oda nyilatkoznak, hogy ez áron többé nem vághatnak húst, minek következtében t. Pestmegye próbát tétel, 's 3 helyen 11 kron méretű a' húst. Majd elvállk a' közlegő közgyűlésen, hogy kinek van igaza. — T. Strázsay János, baranyamegyei tbiró tiz sorsszámot vett a' pesti gyermekórház javára megindított sorsjátékból, 's azokat t. Havas József vál. elnök urnak olly czélből sziveskedett átadni, hogy az azokra netalán esendő nyeremények az intézet javára fordíttassanak. E' sorsjegyek számai imezek: 15173, 15174, 17461, 17466, 17467, 18383, 18390, 18391, 18397, 18400. Bár minnél több nemeskeblü emberbarát utánozná e' szép példát! — Tegnapelőtt délután Kammermayer ugynevezett nemzeti uszóiskolájában ismét egy emberélet esett áldozatul a' vétkes gondatlanságnak. A' kir. harminczadivatal irnoka, Paresetich Károly, ugyanis szokás szerint vízbe ugorván, huzamosb ideig a' víz alatt maradt, azután úgy beszélék némellyek — mások másképen — kétszer jelent meg a' víz fölületén, de mindannyiszor ismét elbukott. Az uszó urak segélyért kiáltoztak, 's két uszómester a' harmadik legügyesb mestert unszoló segélyre, mire ez csakugyan levetkezett 's vízbe veté magát, de a' szerencsétlen áldozatot már nem szabadíthára meg, söt mi több, tegnap (pénteken) reggel még holttestének sem akadtak nyomába! Tavalay a' reményteljes Kubinyi veszett el ez uszóiskolában, 's a' gondatlanság még sem szűnt meg benne uralkodni. Miért nem történik illyesmi a' katonai uszóiskolában? Mert ott mindig egy fölügyelő tiszt van jelen, kinek parancsít vakon 's rögtön kötelesek teljesíteni az uszómesterek, míg a' nemzetiben tökéletes „szabadság és egyenlőség“ uralkodik. A' mint kellettél tovább marad víz alatt valamely uszó, azonnal valamennyi uszómesternek vízbe kellene rohanni, akár pörén vannak, akár pedig nadrághban, 's alkalmasint soha nem történhetnék illy szörnyű szerencsétlenség. — Játékszini krónika; nemzeti szinpadunkon f. hó 12ikén adták: „Magának akart, másnak kért“ eredeti vigj. 1 felv. Kovács Páltól, és „Párisi naplopó“ vigj. 2 felv.; 13ikán „Norma, Alvajáró és Zsidóhölgy“ című daljátékokból szerkesztett egyveleg; Wurda Szever, Elvino, és Eleazar szerepeiben utósor lépést föl mint vendég, Markovicsné az alvajáró szerepét éneklé mint vendég; 14ikén „Bárony cipő“ szinj. 5 felv. előjátékkal 1 felv.; 15ikén a' színház zárva; 16ikán Laborfalvi Róza jutalmára bérszűnettel először, Paul Jones dráma 5 felv., Dumas után francziából fordítá Egressy Benj. 17ikén „Othello“ dalj. 3 felv. Sátorfy a' czimszerepben mint vendég; 18ikán „Caesario, a' férfigyűlölő“ vigj. 4 felv.; 19ikén Szerdahelyi jutalmára bérszűnettel „Eskü“ dalj. 4 felv., Felbér Mária a' jutalmazott iránti szivességből Elaiza szerepében mint vendég; 20ikán a' színház zárva volt.

(ÉNEKISKOLA.) A' pestbudai hangszegyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskolába f. évi július 31kén a' t. Dolezsa lek Antal egyesületi al-elnök ur előlése alatt jelenvolt biztosság által f. 1842/3ki esztendőre 53 új növendék vétetett fel; kik között 26 ifju, 27 leány. Mátray Gábor m. k. ócnkiskola-igazgató.

Trencsénymegye jul. 18án kezdett évnegy. közgyűlése szokatlan kellemetlenségnek vala színhelye. Az ülés a' kisgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésével kezdődött, mellynek tárgyai közt magára voná a' RR. ügyelmét Varasd isméretes latin levele, mellynek tárgyalatása épen törvényellenes szerkezete miatt halasztatott a' közgyűlésre: a' levél érdemében, miszerint a' török hatalom alatti kereszténynek sorsa javíttassék, ő fels.hez esedező felírás intéztetett, az onnan eredt sérelem pedig, hogy az ez érdembeni felírás kinyomatása a' könyvvizsgáló által megakadályoztatott, az országgyűlési utasításokat készítő küldöttséghez utasított. Ezt követte a' mult közgyűlésen elhatározott törvényszéki tbirák választatása, 's mintha a' választásnak nyomában mindenütt a' rémletes korteskedésnek kellene járni, ámbár megyevégzésileg ügyvédi fenyték alatt eltiltatott, a' pártérdek mégis kártékonyan zavarak meg a' rendet. A' köznemesség csoportokban jött be, és szokása szerint zajongott, úgy hogy több rendkedvelő szónok szükségesnek látta a' tisztí vizsgálatot sürgetni; de másokismét sérelmesnek mondogatták a' köznemességet jogai gyakorlatában akadályoztatni. Végreszót emelt a' főügyész is, 's azok ellen, kik a' köznemeseket megtámadták, actiót kért. Egy szónok azonban megmutatá, miszerint a' köznemességnek joggyakorlatát megengedni csak akkor kell, ha azt tiszta meggyőződése szerint cselekszi, de nem, ha azt áruba bocsátotta: ő tehát az illy erőszakos körülmények közt a' tanácskozásról lemondván, a' teremből eltávozott, követték őt sokan 's a' választásban részt venni nem akaró értelmesb párt a' teremből visszahúzódott; a' hátramaradtak pedig, választottak. Másnap teljes számmal gyűltek a' RR. össze, a' választás eredményét meghallgatandók; 's a' fájdalom! a' háttért ismét betölté a' köznemesség, 's a' tegnapi rémkép egész borzadalmával jelent meg. Mire érdemes másodalispán O. G. érzékeny szavakkal adván elő aggodalmát a' tegnapi választáskortörtént kebellázító visszaélések fölött, emlékezteté a' RR. a' megyei gyűlések méltóságára 's ezen megye fertőtelen dicsőségére; mivel pedig a' szabad választási jog ez alkalommal lábbal tapodtatott: azért ő hivataláról lemondott 's elbucuzott. Ezen váratlan eset megzavará a' RR. józanabb részét, 's a' lemondót többen szólíták fel székének visszafoglalására, de ő a' sürü kéréseknek nem engedett. Ezután folytattak a' tanácskozások, mik közt egy tbiró a' maga 's több tbiró nevében kijelenté, miszerint, 's mivel a' kicsapongások által a' béke megzavartatott 's a' bizodalom megszűnt, illy körülmények közt valamint ő táblabírónak választatni nem o hajjt, úgy hiszi, hogy azt mások sem kívánhatják. Melly nézet a' közönségtől elfogadtatván, a' tbirák választása jövő országgyűlésig elhalasztatott; a' másodalispán pedig küldöttség által hivatalának visszafoglalására kéretett meg, és a' küldöttség szerencsés volt a' volt másodalispánt ismét alispánná teremteni 's azon közfájdalmat, mellyet e' jeles férfi lépése okozott, elenyészteni. Szeretett alispánunk meg van ugyan, de a' tbiróválasztási elvnek vége! Vajha legszebb jogaink gyakorlatának biztosítása iránt gondoskodnék már egyszer a' törvényhozás, mellytől mindenütt, 's e' tekintetben is legtöbbet várunk!

(Zalamegyei közgyűlés). Sümeg Aug. 16án. Rendszeres közgyűlésünket Zala-Egerszegen folyó hó 8kán elnök alispánunk rendkívüli alak-

ban nyitotta meg; mert ezen napnak egy része a' RR. előleges megegyezéséből a' dicsőült nagy hazafi Deák Antal gyászos emlékének vala szentelendő, figyelmeté ugyanis a' legszamosbban egybegyűlt RR. hogy ámbár a' teremtet tömve lenni szemléli, de mégis egy nevezetes helyet, azon helyet t. i. hol a' köztanácskozások kétes folyamában olly biztos menedékünk vala, üresen látja; 's jóllehet a' boldogult lelkes honfinak kedves emlékét szíveinkbe mélyen bevésve érezzük, adjuk meg a' dicsőültnek a' vallás-szentesítette külső tiszteletet is; menjünk minden vélemény-különbség nélkül az isten házába, hol érette az engesztelő, és dicsőítő áldozatok bemutatandók a' menny és föld mindenható urának. Eljutánk tehát a' kitűzött szent helyre, hol Laky Károly szombathelyi kanonok és Brestyenszky Béla tihanyi apát urak által fényes kíséret mellett teljesített egyházi szertartások alatt búskomolyan emlékeztünk vissza azon nagy csapásra, melly legközelebb az egész hazát ugyan, de közvetlen leginkább n. megyénket érte. Azonban méginkább megrázott bennünket Szabó Imrénének a' veszprémi növendék-papság tanulmányi fölügyelőjének remek szónoklata, ki élethő előadásával egész mértékben éreztette velünk kedves Deák Antalunk nagyszerű vesztetését. — Ismét a' már megnyitott közgyűlésbe visszatérvén a' közönség közhangu kívánságára 1) fölolvastatott a' turómezei nemességnek a' zágrábi tisztújítás alkalmával az ugynevezett illyrek által elkövetett, nem annyira pártfelekezeti, mintinkább alkotvány elleni kicsapongásait hűn ábrázoló és annak útján pártoltni kéro fölírása a' zágrábmegyei józanabb résznek szinte ez érdemben érkezett kérelmével együtt. — Zala lelkes RR. ezen hallatlan merényben nem csuparestaurationalis jellemet, hanem egyenesen az anyaország és alkotvány elleni törekvést látván kiemelve, remek tollu fölírásukban jobbagyalázottsággal járultak ő fölségéhez, hogy ezen nem annyira illyr és panszláv, mint inkább orosz mania viszketelegéséül elragadott 's felbőszült kárhuzatos felekezetnek napról napra veszedelmesbbé válható terjedését szigoru vizsgálat alá vetetni, a' gyémántos gyűrűvel megajándékozott Gai Lajos által szerkesztett illyr hírlapot, a' rokon keblük ezen organumát, megszüntetni és horvátra átváltoztatni, továbbá az illyrismus méltelyének nyilvános pártolói megbüntetni, 's a' törvénytelen tisztújítás öltöröltetvény helyébe törvénytörvény rendelni méltóztatassék. Mivel pedig az általíró turómezei törvényhatóság hiteles előterjesztése nyomán a' zágrábmegyei jelen tisztikar egyedül bitorló szerepben tűnnék elő, azaz Zala RR. a' dolog kimeneteleig közvetlen törvényhatósági levelezéseket megszüntetendik, egyszersmind a' lelkes turómezei nemes közönség ezen nemes rokon érzetéről tudósíttatni, — annak nemeskeblü grófja pedig gróf főispánunknál tbirónak ajánlatni rendeltetett, a' zágrábmegyei józanabb rész folyamodására adandó válasz elnök-alispán urra bizatván. *) 2) Fölvétetett felsőbb helyről érkezett azon parancs, mellynek nyomán a' honoratióroknak engedett szavazhatási jog iránt mind az előbbi gyakorlat, mind pedig az ezen megyei határozatot támogatható okok fölterjesztetni kívántatnak. A' RR. alkotványunk jótékonyágát az annak sánczain kívül levőkkel is megosztani kívánván, minthogy a' törvénykönyvben is a' vármegye nevezet értelmezésében a' colonusok szinte érintetvék, előbbi végzésöktül el nem távoztak, 's ezen értelemben ő fölségéhez fölírás határoztak. 3) A' lajstromozó és levéltári segédeknek a' nemesi fölkelő pénztárból megrendelt fizetésök elleni httanási intézvényre megíratott, hogy a' kérdéses pénztár a' RR. tulajdona levén, abban a' tisztelt kormányzók intézkedési jogát el nem ismerik. 4) A' postabérnek 2 krról egyszerre 6 krra történt fölemelése, ugyszinte a' vevényeknek német nyelvre lett változtatása miatt az illető helyre szinte fölírás határozatott. 5) Azon kormányzói körlevélre, hogy a' nemes megyék publico-politicus tárgyakat egymással ne közöljenek, Zala megye RR. statutarius hatóságuk mellett jövendőre is állhatatosan megmaradni kijelentették. 6) Vas, Fehér, Temes, Torontál, Győr, Szabadka k. város, Fiumei kapitányság, Somogy, Bereg és Varasdmegyék ismeretes általírásai az országos utasításokat készítő választmányak kiadatni, Varasdmegye jövendőre a' magyar levelezésre fölszólíttatni, Temesmegyének szinerszegi esetében pedig egy újabb fölírás határozatott. 7) Pozsega vármegyének diák tartalmu levelére, mellyben tudunkra adja, hogy a' Gollner ezredbeli hangászkar által eljászott guny-dal vétett megkereső levelünket, minthogy a' corpus delicti meg nem küldöttük, — amugy megvetőleg — ad acta reponalta, — a' kívánt gunydal megküldése mellett fölszólítottuk, hogy mint szoros értelemben magyar szerkezetű megye jövendőre az elnemfogadás kijelentése mellett magyarul írjon. 8) A' marhahús f. ára 9 — 10ról 10 — 11 krra emeltetett. 9) Jövő közgyűlésünk határnapja nov. 7ke, a' törvényszékek pedig ugyan nov. 28án leszen.

(Tüzveszély pusztasz. Mihályon, Vas megyében).

M. hó 11kén délután a' nap legtikkasztóbb hevében, hihetőleg a' közbeszéd szerint is hanyag gondatlanságból, a' helybeli lakosságnak szintugy mint a' körül fekvő szomszéd faluknak erősb és munkásb része távol vidéken és honn is aratási munkában levén, hirtelen tűz támadott, melly néhány percz mulva három, 's ezek közt egy cserépszin helyes házat mindenféle hozzájuk tartozó gazdasági épületekkel, 's ezekbe rejtett tetemes takarmánnyal együtt, mintegy 3 — 4 ezer forintnyi kár mellett porrá hamvasztott. De hála a' mindenek urának, 's nyilvános köszönetünk némelly nemesleklü emberbarátoknak, kik közül néhányan bámulatos 's alig hihető gyorsasággal különösen N. Újvár szomszéd mvarosból egypár tűzifcskendővel a' hely szinén megjelenvén, örök emlékre méltó magok elszánásával a' veszély továbbra harapozását hatályosan gátolták. Kitünőleg hálás köszönetünket nyilvánítani szent kötelességünknek ismerjük, G. J. herczeg-urodalmi tisztartó; B. J. gazdatiszt, és helybeli iskolatanító

*) Nem ártana, ha a' nyilvánosság magasztalt korszakában lekes turópolyai rokonink fölírása, legalább a' gyakran untató fővárosi újdonságok rovatában egy kis helyet találna, mert erősen meg vagyunk győződve, hogy ennek olvasása sokkal több élvezetet nyujtana, mint akármely roszszul varrott eszma, habár zsidó tanító részére készült is. Némelly szerkesztőink igen megszokták a' beküldött cikkek fölött glosszálgatni 's magány véleményüket amugy dictatori hangon az olvasó közönségre tolni; ne vegyék tehát rossz néven, ha azok közül is némellyikre észrevételét — de csak vélemény alakban — előadja. A' beküldő.

urak iránt
lelkesen m
az emészt
san segít
Ma
ben. *)
ha- kivált
kül hagy
lópások
kárvallott
nének uti
hogy meg
jék. Én is
ményem s
nám, a' k
nak megf
nyire hat
is — jegyl
E' kérdé
sokat lát
lán más
zó az ille
giát) rés
vagy talá
va megle
hatlanul
lovat hol
jegy-leve
háját, ha
annak ki
ja illy biz
lovat. É
törvénye
báji tanu
szavatos
ez anyi
ha sem
s'ttatic a
zedik me
ismét a'
az új bi
ná a' kén
puszta s
esetekbe
már tud
mellett
még meg
desés le
kában ve
vetkezm
bár min
gosításá
emliteni
nak egy
pott lór
mint töb
desés le
patik,
ki sem
na nem
ná mag
sem eg
hatását
ni nem
sul: a'
hetik;
mással
neum,
tehát,
minden
mellyn
kos ne
vétetel
sége,
följegy

A
alatti v
'a e' k
hogy a
terjesz
A
a' szel
sábot
ha a'
A
hány c
*) J

urak iránt, kik a tűzveszély körüli minden haszonnal ajánlkozó kézi munkát lelkesen megragadva, 's másokat is hason iparra szóval és tettel lelkesítvén, az emésztő elemet a' fenyegetőzött nem csekély szél ellenére elfojtani hatályosan segítették. Cs. J.

Marha-főleg lólopás megakadályoztatása ügyében.*) Magyarországon, különösen az alföldön annyira elterjedt a' marha-kivált lólopás, hogy a' lovat csak néhány percz időre is éber felügyelet nélkül hagyni féltelmes. Alig oivashatni hivatalos körlevelet, melyben marha-kivált lólopások ne hirdettetnének, nincs hónap, különösen nyaranta, hogy az illető kárvallottak által ellopott marhák keresése végett könyes szemekkel ne kértének utilevelek. Kinek alkalma van ezen sűrű panaszokat hallani, lehetetlen; hogy meg ne induljon szíve 's e' kártételek megakadályoztatásáról ne elmélgedjék. Én is elmélgedvén e' felől, egy mód jutott eszembe, mely igénytelen véleményem szerint e' részben hathatós gátul szolgálhatna. Mielőtt azonban előadnám, a' következőket bocsátom előre. Legelőször azon kérdést tevém magamnak megfjeltárgyul, hogy „a' mostan gyakorlatban levő marhaslevelek mennyire hatnak a' marhatolvajlás meggátlására? 's mi oka, hogy a' marhás — vagy is — jegylevelek divatozása mellett is olly sok marha-kivált lólopás történik? — E' kérdés fejtegetésében a' jegylevelek melletti most gyakorlatban levő eladásokat láttam szükségesnek tekintetbe v' tetni, melyek nálunk Szabolcsban 's talán más megyékben is imígy történek: a' marhát vagy lovat árulni szándékozó az illető hivatalnál kér marhás jegy-levelet (közönségesen úgy nevezett régiát) részére kiadatni, mit is a' nélkül, hogy sajátját hitelesen bebizonyítaná, vagy talán ez iránt csak fel is szólíttatnék, legfőleg eladandó marhája vagy lova megtekintése után kap; már pedig, hogy lopott jószág ne árultassék, mulhatlanul szükséges lenne a' jegylevél kiadójának azt hitelesen megtudni, hogy a' lovat hol 's kitől vette legyen? mert különben lopott marhára is kérethetvén jegy-levél, az azt kiadó tisztviselő pedig nem ismérhetvén minden ember marháját, ha ennek kellő megvizsgálása 's hiteles tudása nélkül ad jegy-levelet, így annak kiadásával mintegy törvényesítették a' lopás, 's a' tolvaj, vagy orgazdaja illy biztosítás mellett törvényesen árulja az általa lopott, vagy kezéhez adott lovat. És mily rosz következményei vannak a' lopott marhák eladásának? a' törvényes tulajdonos előbb-utóbb lopott marhájára ismervén törvényes próbáji tanusítása után birtokába visszaadatik, az pedig, kitől a' ló elvétel, szavatosához, a' kitől vette t. i. 's ezismét tovább utasítatik; már pedig mind ez annyi sok fáradság, időtöltés és költséggel jár, hogy sokszor a' kérdéses marha sem ér annyit, és még utóljára, az, kitől a' ló törvényesen elvétel, utasítatik a' szavatos bírāja által, hogy a' tőle elvétel, lovat, mely már talán tízedik megyében is van, azonosítás — identificatio — végett állítsa elő. Tehát ismét a' loért kell menni? 's kérdem, ott mint saját jószágát tartozik é kiadni az új birtokos? de ha kiadná is, hátha több szavatos van, 's mindegyik kíváná a' kérdésben forgó lovat látni, mindegyikhez kellene é azt elvezetni? ez csak pusztá szertartás volna, a' kárvallottak koltsegin teljesítendő, ambar némely esetekben — nem tagadhatni — szükséges. Megtörténhetik továbbá az is, a' mint már tudtommal történt is, hogy lopottnak vélt ló több tanú hiteles vallomása mellett sajátították vissza a' vélt tulajdonos részére, 's az, kitől elvétel, ismét még több tanút állítván, egyéb adatokból is megbizonyítja, hogy a' kérdéses ló vagy nála növeltetett, vagy az állított elveszes előtti időben is birtokában volt, ime az eskü megtörésével is támad egy új zavar; valóban olly sok következményei vannak a' marhalopásnak, hogy könyvet lehetne erről írni, 's habár mind ez tudva van is közönségesen, alábbi tervem czélszerűségének felvilágosítására nézve még is szükségesnek láttam e' pár esetet rövid töredékben megemlíteni. Mi továbbá a' marhalopás meg nem akadályoztatását illeti, annak egyedüli oka csekély véleményem szerint: mert a' fentebbi mód szerint lopott lóra is eszközöltethetvén ki jegy-levél, az tehát úgy jegylevél mellett, mint több helyen a' nélkül is eladhatik, meg nem szüntethetik továbbá a' kérdéses lopás azért is, mert a' ki egyszer annak adta magát, míg rajta nem kapatik, lop; 's ha rajta kaptván tömlöczbe jut is, onnan visszakerülvél senki sem akarja szolgálatba fogadni, magának pedig sem mestersége sem vagyona nem levén, mintsem a' meggyőzhetlen ellenségnek, az éhségnek megadná magát, ismét folytatja a' lopást, és így az illyen embert lopástól sem deres, sem egyéb más büntetés nem rettenheti el. — Meg kell tehát a' lopott lónak eladhatását úgy gátlani, hogy az illy lovat senki, ha csak tolvajsági gyanú alá esni nem akar, ne vehesse meg. Mire nézve véleményem következőkben központosul: a' marhalopás meggátlása megyei rendszabályok által nem eszközöltethetik; mert egyik megyében illyen, másikban amollyan a' rendszabály, egymással meg nem egyeznek, 's így a' mit egyik javítana, a' másik, mint heterogeneum, 's azzal nem mindenkben megegyező, ronthatná. Országos törvény kell tehát, mely az egész országot kötelezze, 's ezeket foglalná magában: 1) minden város és helység hatóságánál tartassék e' czéla egy rovatozott könyv, melynek minden lapján legyen az első rovatrben folyó szám, azután a' birtokos neve, t. i. ki a' marhát vette, 's kinek nevére jegyeztetett be, utána kitől vétetett a' marha, továbbá a' marha termes leírása, utána a' bélyegek minősége, 's végezetre a' bejegyzés napja, így minden birtokosnak 's marhának följegyzése egy vonalon foglaltatnék. ((Vége köv.)

H i r l a p - k i v o n a t.

A' „Pesti Hirlap“ 162dik számában „közvetlen feladatunk“ czim alatt vezérezik írja A. B. fejtegeti, mikép nemzetiségünket megőni fő tisztünk, 's e' körüli gondosságunknak minden reformon végig kell terjednie. 'S azért ajánlja, hogy az alkotmány áldási azokra, kik még jelenleg nem élvezik, csak olly föltét alatt terjesztessenek ki, ha magyarul megtanulnak. —

A' „Századunk“ 56dik számában „A' bot“ czim alatt „a' mérsékelt, 's szelidcbb, emberekhez illőbb akármí testi büntetés ellenségei“ ellen hat sűrű hasábot tölte be K — u értekezése. Ha német olvasná e' cikklet, az alulírás után alig ha a' nőstényről a' him nem jutna eszébe. — Századunk, Századunk!

A' „Világ“ 58dik számában „Czél és eszköz“ czimú értekezés áll. Néhány oldalvágás után, mi de slylo el nem maradhat, elsoroltatnak a' kereskedés

emelésé tekintetéből több megyében tett indítványok. „Mindez, ugymond a' ozikk, nyilván tanusítja, mikép a' nemzet józanabb nagy része igenis átlátja, hogy a' jelenben igen érezhető pénzüszükséget elhárítnunk máskint alig lehet, mintha a' kereskedést lebilincselve tartó akadályokat rendre elhárítni iparkodunk.“ „Ha akartok kereskedést, 's akartok létesíteni minden tényezőt, melyt az emelje, akartokot kell színté azt is, minélkül az mai pangásából egy tapodtat sem mozdulhat, azaz akartokot kell a' közterhekben részvétet minden kiváltság, minden különös személyes kedvezés nélkül, akartokot kell mindenek előtt az egyenes adó, mely bizonyosan pénzt hozzon, 's melly ösz-zegyűjtse azon tömérdek milliókat, m k nélkül nem léphetni sem] vaspályát, sem csatornát, de még egy jóra való tördel köves vagy kavicsos töltést sem. Mintha hallanók választotokat; honnan vegyük; mi-kint fizessük a' sok milliót mi szegény magyarok? De hát nem lehetne é őt hat milliót közvezélokra előteremni vagyonsbjainknál, midőn a' minden esetre szegényebb népszálatyul két három millió évenként csakugyan beszedeik? — Egy másik forrás lehetne az országos kölcsön. „A' kölcsön alapja csak a' köz egyenes adó lehetvén, egy pár milliónyi k ö l c s ö n v é t által sem óhatnók meg s z ű z vállalkat. 'S így ha már fizetünk kell, mielőtt a' kölcsönhez folyamodnánk, kísértsük meg magunkat: tudunk é vagy sem pontosan fizetni, 's ha vajjon az mit így fizetünk, pontosan, 's gazdaságosan kezeltetk é vagy sem. Ha láttuk, hogy mind kettő a' legszébb renddel mēn, akkor ha saját évenkénti milliónk nem elégséges a' nemzeti vállalatok tömérdek költségei födözésére, folyamodjunk orsz. kölcsönhez, ha kevés év alatt 's minden hiányokat egyszerre pótolni akarandjuk. —

Az „Erdélyi Híradó“ 56ik számában „uri szolgálatok 's datiaik“ czimul értekezik Kovács Lajos. Ezek szoros meghatározását annál szükségesebbnek tartja, minthogy a' jobbágyokat biztosítandó haszonvét[usfructuatio] meg nem adatott. Értekező nem tartja elégségesnek az országos választmány javaslátát, miszerint „hol az 1796ban kelt 's 1791: 27. által ideiglen elfogadott felsőbb rendelet mértékénél kedvezőbb uri szolgálat van gyakorlatban, azokat semmi szín és ürügy alatt növelni nem lehet, ellenben hol terhesb szolgálatok léteznek, azok tüstint ezen mértékre leszállítandók.“ Ugyanis az 1769diki rendelet szerint a' jobbágy (akkor még örökös jobbágy) kézi munkával négy napot, marhával pedig három, vagy ha mással dolgozik együtt négyet szolgál: ellenben a' zsellérek (-szabad költözhetések) ha belső telket bírnak, hetenkint csak egy napot tartoznak kézi munkával szolgálni, ha pedig külső appertinentiajuk is van, hetenkint akár marhával, akár kézi munkával két napot. Az 1791: 26. az örökös jobbágyt eltorlő, a' 27dik ezikk pedig az érin ett rendeletben foglalt uri szolgálat mértékét ideiglen törvényesíté. „Mi az örökös jobbágyt értelmét betű szerint vettük, 's nem neveztük többé adózóinká örökös jobbágyoknak; de az uri szolgálat tekintetében a' régi állapot maradt azoknál, kik lakhelyükhöz, 's tett beépítésekükhöz ragaszkodva ősi telkeikről nem költöztek. Ez vala az ok, melly miatt az 1819iki kir. biztosság a' jobbágyok és zsellérek közti különbség megszüntetésit mondá ki.“ — Azért tehát nem elég az 1796diki rendeletet bővebb meghatározás nélkül megújítani, hanem határozottan ki kell jelezni az uri szolgálatok maximumát. 'S mondassék ki világos törvény által, hogy miután az örökös jobbágyt törvény által eltöröltetett, a' vele járó teher is megszűnt, és a' szabad költözésű zsellérekre szabott szolgálati állapotnak lesz csak helye. — Egy súlyosb neme az uri szolgálat növekedésének abban állott, hogy az állományok sokfelé oszlottak, 's minden telektördekért az egész szolgálat igényelteték. A' földesur e' szerint egy jobbágyt két napnál többet nem követel, de telkét megosztja, 's felétül szintugy megveszi a' két napot, mint az egészül. Tudnánk példát előhozni olly telekről, mellyen az eredeti két napos szolgálat most harminczegy külön család által teljesítetik, 's így az egykor két napot szolgált telek után hatvan nap szolgálat telketik. (1) „Nem lehet végre figyelem nélkül hagyni a' datiaik azon nem-eit is, mellyek 1769ben fels. rendelet, 1791ben világos törvény által eltöröltetve maig is fenállnak. Az idézett törvény csupán a' törvényekben világosan kifejezett adósságokat hagyja meg, a' többit zsarolásoknak helyegzi; illyenek a' torma — gomba — mogyoró — sa't. datia (1) illyen a' kerti vetemények dczmája. — Értekező ezeket is a' jelen törvényjavaslataba kívánja soroltatni, mivel az egész urbér kidolgozásával nincsenek kapcsolatban 's így haladékat nem követelnek. —

A' „Pesti Hirlap“ 163ik számának vezérezikében „Magyarország 's népei“ A. B. ül hisztóriai vázlat közöltetése után elmondatik, hogy a' „Drávától 's adriai tengertől a' fekete tengerig terjedő földdarabon mindenütt olly népek laknak, mellyek nyelv és vallás által mintegy természetes kapcsolattal vannak Oroszországhoz kötve „mellynek fegyverrel és szerződésekkal kivított protectoratusa a' szlávok sympathiájának hozzájárultával olly befolyást ad e' részekben „mellynek eredvénye egy europai conflagratio esetében nem lehet kétséges. Ha tehát ama' szláv nép fajokban van erő, az nem a' civilizatio mellett vivand, hanem ellene fog fordulni.“ 'S ezért „nemesak mindeközünk, hanem Europa, a' civilizatio, sőt magoknak a' keleti szlávoknak érdeke kívánja, hogy itt a' Duna 's Tisza két partján egy ellenerő támadjon, mellynek súlypontja a' magyar nemzetiségben közepülvén, ez épen úgy védfalul szolgáljon Európának Oroszországhoz ellen, mint lehetségessége tegye a' civilizatio terjedését ott, hol most az önkény 's ázsiai despotismus forgatja a' száraz 's emberiség gyalázatára ostarát. Ime a' világesemények olly stadiumán állunk, mellyen minden lépésnek nagy eredvénye lehet, 's mikint hajdan a' történet felhiva bennünket kelettel szövetkezni, úgy nyugot mint Ázsia délezege hódítói ellen. sz. ntugy fölti mo-t is szövetkezni a' civilizatioval a' vadás és önkény ellen.“ Ugyan e' szán Értekezőjében Csendes folytatja „ezim nélküli levélcyclusát“ 's az urbériség megváltásáról szól. „Ha a' helyett hogy mondjuk az urbéri tartozások megváltása, mondanók: a' feudalis adók átváltoztatása a' szelidcbb kor és nemzeti kifejlődé-ünk föltételeinek 's követeléseinek megfelelőleg — tán előbb jutnánk eredvényükhöz“ mond értekező. — „Ha tagadhatatlan az erők összizésének szüksége, ha közös az érzet, hogy nemzeti erőt teremteni kell, és kötelesség: ott vanazon hatszázezer családnya, a' mostani telkes j. bbágy; itt az eszközrendő feladat, 's ha szemből tartjuk a' számtalanszor ismételt és elismert tényt, hogy az ország ereje a' földbirtok hogy gazdagsága a' földművelés: nyilván lesz elő tünk, hogy a' földművelő o-ztály nem áll jelenleg azon polczon, mellyet részére viszonyink k tüztek.“ — Három felpörös követeli most az urbériség tulajdonát. A' földesur, a' jobbágy 's az adózási alap. Az urbéri föld tehát mindenkié és senkié mindaddig míg a' nemzet a' kérdést ketté nem vágja, egyszerűen kimondván, hogy nemzeti vagy on, ezután rendelkezendik 's a' freeholdereket előhozhatja, különben fontolva maradunk.“ — „Elvárom, hogy kegyed megmondandja mi lesz abból a' parasztból, ha földesurától kiváltotta magát. „Jobbágy marad é az uriszek alatt ideiglen vagy örökre? kié lesz az általa megfizetett föld?“ — Az „erő a' jobban é értelmének alkalmazása igen illenek reánk akkor is, ha az ismertes hangok e' kölcsontelenség rivalnának.“ — „Ha képes honunk javakat nyújtani lakosinak, ha képes ezek boldogságát előmozdítani, terjessze ki adományait valamennyire 's egyenlőn; hogy ha a' magyar nemzetiség erős, elnémul minden morálophilosophia, mert a' lettnek áll elő győzelme.“ — A' házi adónak átvéte a' nemeség által tetemesül elősegélendi az urbéri váltságot, 's a' paraszt teheit könnyítendi.“ Az örök váltság az a' dával szoros kapcsolatban van. Ha a' szabályozás az egész országban végrehajtatik 5 vagy hatszázezer telek fog kikerülni, mikhez kiadandó legelőmennyiség meglehetősen morza, mi az adózó-alap javára lepottyan a' földbirtokos asztaláról. — Itt panaszodik értekező, hogy hiteles adatok hiányában legérdekesb közügyeinkre nézi sem tehetünk biztos számítás. Nagyon úgy van, 's ezen csak az segíthet, ha mint e' lapban többször említők, statistikai bureaunk lesz. Haiban a' szám ellenállhatatlan meg- és legyőző hatalommal bír. — Emliti még Csendes, m kép

* J. Már tavalyi Jelenkorunk is közölt e' tárgyban egy derék javaslatot. A szerk.

a' váltás, nevelés és oktatás tekintetéből is szükséges. Még az állatokat is oktatnunk kell, ha hasznukat akarjuk venni. „Ha állítjuk, hogy a' parasztra nézve a' robot jóétemény, és hogy nélküle kenyélnél, csak buta fanatizmus ut nyilványtunk, minden erkölcsiséget sárba tiprót az emberi méltósággal egyetemben.“ S.

Ausztria.

(Vasuti előmunkálat.) A' „Wiener Zing“ 222 száma előadja a' status költéségin épített rendelt vasutakra tett előmunkálatok eredményét. Minket közlebről érdeklő pontjai ezek: „Hogy ő felségének a' mult évi dec. 10én vasutak iránt kelt kegy. határozata végrehajtsák, a' dolog természete sok és nagy előkészületet tett szükségessé. Az előmunkálatok már annyira vitettek, hogy f. aug. második felében, vagy a' jövő sept. elején a' töltések körüli munkák mindkét főirányban t. i. Prága és Trieszt felé, elkezdeteudnak, és a' pályák bevezetésére szükséges munkálatok szakadatlan gyorsasággal és renddel fognak folytatathatni. Legfontosb kérdés és feladat volt azon vonalokat kipuhatolni, melyeken vitessék vaspálya a' kitűzött pont felé legzélszerűben. (Magyarországban méreteések nem történtek, így tudhatjuk, miszerint a' bécs-trieszti pályára nézve az 1840: 40 cikket nincs szándék használni.) Az eddig teljesített előmunkálatok jó előképét adják a' roppant munkának, mert kinek alkalma van csak pillanatot is vetni azokra, látandja: mennyi ezer meg ezer számítás's nem kisebb számu mesterileg kidolgozott terv kivántatott azokhoz, és megvallandja, hogy e' munka épen olly pontossággal és gyakorlati ügyességgel, mint mi kimerítő tökéletességgel állítottatell. F. aug. 3. kelt legfelsőbb r. endelet következtében a' prágai vonal Olmütz's egyszersmind Brünn városon vitetendik keresztül. A' trieszti vonalra nézve bebizonyult, hogy azt mindenestre a' n. o. r. i. i. A l p e s e k e n kell átvenni 's a' semmeringeni átmenet mindenek közt legzélszerűs, ámbár Gloggnitzól 3 mfnyre nagy akadályok hátráltatandják a' munkálatot. Megjegyzendők azoneredvények, mikkel ezen pályák a' kereskedés előmozdítására leendnek, főleg a' monarchia északi, észak- és délkeleti 's déli tartományaira nézve, az éjszaknyugati és délnyugati részek érdekében a' bajor határszélek felé nyulandó lombard-velencei pályák szolgálndnak. Világos, mennyire előmozdítandnak ezek a' külföld irányában is minden magasb statusérdeket.

Spanyolország.

(Kormányrendelet a' zárdák eladatása ügyében. Elegg.) A' kormány fontos rendeletet bocsáta közre az üresen álló zárdáépületek czélszerű használatára nézve, melyek közhasznu czélokra fognak fordítatni, vagy pedig többet igérőknek adatnak el. E' nemzeti jószágok eladatását is föleleveníteni törekszik e' rendelet; eddig ugyanis számos illy épület összeromladozott, mivel a' kormány nem birt elég pénzzel azoknak helyreállítására. Most tehát könnyítésül mindon vevő statuspapirokkal fizetheti meg az illy jószágok árát, 's még a' körülöttök fekvő telkeket sem tartozik mulhatlanul megvenni. Ezen intézkedés hihetőleg számos vevőt szerzend, főleg miután jelenleg meglehetősen csend uralkodik az országban, 's komoly zendülés-kitöréstől nincs mit tartani. — Don Francisco egészen csakugyan elhagyá már Madridot, Epartero leginkább azért neheztelt reá, mivel fiát nagyon jártatá a' királyné körül, Epartero pedig nem akarja, hogy Izabella keblében idő előtt szenvedély támadjon, melly Spanyolország boldogságával talán nem egyeznék meg. — Zurbano engedékenyebb kezd már lenni Cataloniában, 's csak a' legnagyobb vétkeket bünteti ha-

lállal, mindazokat pedig szabadon bocsátatja, kik ellen világosan nem bizonyíthatni be a' rablócsapatokkal cimboráskodást. — Don Francisco infans másodszült fia tengerészeti szolgálatba lépett, 's frögáton Dorai parancsi a' lat Montevideoba vitorlázott. — A' guerilla csapatok maradványi már a' hegyek közül is kiszorultak, 's jelenleg a' partvidéken keresnek menedéket, honnan azonban rövid idő alatt szinte tova üzendü őket az igazság üldözö fegyvere.

Anglia.

(Inség a' kivándorlók közt Amerikában. Elegg.) London, aug. 5kén: „Egy kereskedő Paisleyből, ki mult aprilben családostul Uj-Yorkba költözött, nem rég ismét visszajött onnan, mivel legkisebb kilátásra sem talált, mellynél fogva sorsa megjavítását reménylhetne volna, 's nem győzi beszélni, mily szomorú sorsuk van ott jelenleg a' kivándorlottaknak. Kőművesek, takácsok 's napszámások 900 ang. mérföldet is bevándorlanak, a' nélkül hogy munkára bírának találni. Csupán Uj-Yorkban mintegy ötezer illy szerencsétlen kivándorlott tartózkodik, kik mindnyáján örömet visszatérnének hazájokba, ha szegénységök miatt ezt tenniök lehetne. — Kemble Adél énekesnő Sartoris gróffal házasságra lépett. — Ashburton küldetése Amerikába kívánt siker nélkül maradt, a' gyárkerületekben pedig folyvást növekszik a' nyomor 's inség, minélfogva rebesgetik; hogy a' parlament elosztatása után alkalmasint titkostonácsi parancs által szándékozik a' kormány a' gabonatörvényt módosítani. — Viktoria királyné ismét saját szerü ajándékot kapott, még pedig Javából, 's ez ajándék egy 28 1/2 hüvelyknyi nagyságu parányi lóbul áll, mellynél kisebb az egész világon alig létezik. E' lovacska sötét péj, öt éves és igen pajkos. A' tengeri utazás megviselte ugyan egy kissé, de a' windsori pompás istállóban bizonyosan csakhamar neki fog ismét idülni, és ő fels. bármely napszámásával sem cserélend az egyesült három királyságban. — A' szalagférfiakat igen keményen üldözi Irlandban a' tory kormány, míg az orangisták legnagyobb kiesapongása is csupán szelid atyai intés|von maga után. — A' parlament olly közel van már elosztatásához, hogy minden|ügyet szavazás és vitatás nélkül engednek a' kormány szabad rendelkezésére, hogy minélelőbb szabadba siethessenek a' fővárosi gőzbül. A' királyné csakugyan ismét viselős.“

Franciaország.

(A' követkamra jelen állása. Elegg.) Paris, aug. 5kén: „Az elnökválasztási credvényből meglehetősen biztossággal tetszik ki, miszerint az ellenzék összesen 156 szózatról rendelkezhetik. Az ellenzéki lapok mindazáltal azt vitatják, hogy a' kormány legjobb esetben is csak 17 szózatnyi többségre számíthat, míg az ellenzéknek viszont teljes joga van reménylhetni, hogy fontosb kérdésekben e' többség egészen elolvadand, 's az ellenzék mintegy hat szónyi többségre fog számíthatni. — A' tengerészeti osztály két nagy hadigözös építetéseire adott parancsot, melyek mindegyike 450 lóerejü leend. — Lamoricie táborfő olly tüzesen üldözi Abdelkadert és családját a' sivatagban, hogy hihetőleg mindenestül hatalmába fogja őt keríteni. — Orleans hg egyik afrikai hadjárását leirá, melly már sajtó alatt van 's rövid idő mulva meg fog jelenni. — A' Parisban tartózkodó angol nemesség sajnálkozó föliratot intéze Lajos Fulophez, Orleans hg gyászos halála fölött. — Az elhunyt koronaörökös hűlt tetemei végső nyughelyökre vitettek már Dreuxbe, ugyanazon renddel és szertartásokkal, melyek Parisba szállítatásukkor használtattak.“

É R T E S I T Ó.

Gőzhajójárási Bécs, Pest es Orsova közt Augustusban:

Pestről Bécsbe indul regg 7 ór.) mindennap
Pestre Bécsből érkezik este)
Pestről Orsovára indul minden vasárnap és csütörtökön regg. 4 ór.
Pestre Orsováról érkezik minden hétfőn 's pénteken, délelőtt.
Ezen mindennapi Gőzhajókön kívül még egy vontató gőzös minden 14 nap megfordul Pest és Drenkova közt, Bécs és Pest közt pedig **ARPAD** teherhajó minden héten, minden vasárnap egy nap jövendvén le, Bécsből; **Arpad** indul Pozsony 's Bécsbe minden szerdán regg. 6 órakor egy személy vitelára I. hely Pozsonyig: 4 fr. 40 kr., földelen: 3 fr.; Bécsig I. h 6 fr. 30 kr., földel. n 4 fr. p. p.

Terménytárunkban az országuton

etételbe folytonosan fölvetetnek még gyapjuk számadás iránt; rakhely és átvételkor megmázsálás-díjúl évnegyedre zsákjáért 30 kr. p. p. földalatti világos és száraz helyen, vagy pedig rakhely és átvételkor megmázsálás díjúl évnegyedre zsákjáért 40 kr. p. p. földszint. Szinte van még néhány elkülönölt rakhely ugyanott kiadandó.

Azon számos vevő, kik a' gyapjувásárhoz olly közellevő raktárunkat megkeresék 's azok, kik a' legközelebb mult pesti és váci vásár alkalmával reánk bizott gyapjuk lerakásakor tapasztalt könnyűség iránt, daczára az üzér-ség lassu menetének, kedvezőleg nyilatkoztak, reményt nyujtanak, hogy a' t. cz. gyapju tenyészto urak raktárainkat számosan megkeresendik.

Kunewalder testvérek.

S z i n m ű t á r

- e' legujabb füzetei minden könyvárusnál két huszasával kaphatók:
- 25. **Nemes és polgár**, vigj. 5 felv.; Scribe után Dobrosy
- 26. **Nő és királyné**, eredeti dráma 3 felv.; írta Eördégh István.
- 27. **Korona és kard**, eredeti dráma 5 felv.; írta Szigligeti.
- 28. **Anya és vetélytárs**, eredeti dráma 4 felv.; írta Kovács Lász.
- 29. **Darlington Richard**, dráma 4 felv.; Dumas után Fekete S.
- 30. **Lánc**, vigj. 5 felv.; Scribe után Nagy Ign. és Vajda Péter.
- 31. **A' frieska**, vigj. 3 felv.; Raupach után Kazinczy Gábor.
- **Kaland**, vigj. 2 felv.; Scribe és Varner után Lukács Laj. és;
- **Hagylatok olvasnom**, vigj. 1 felv.; Toepfer után Nagy Ign.
- 32. **A' művész álma**, eredeti dráma 5 felv.; írta Kovács Pál.

Kos-eladás.

1) A' pesti János fejj. vásár alkalmával t. é. augustus 23kától fogva mélt. gr. Hunyady József juh-nyájából kü-

lönféle gyapju-minőségű hágókosok eladás végett a' m. gazd. egyesületnek az állói utczában fekvő köztelkén lesznek felállítva.

3) **felentés.** Miután **Jurenák** és **Fröhlich** urak eddigi **Stearin-gyertya**-gyáruk számára, hogy ez iparágak lehető legnagyobb kiterjedést adhasanak, **részvényes-társaságot** alapítottak, e' részvényes társaság tisztelettel jeleníti, hogy az **eladás egész kezelését** gyertyáira nézve, melyek ezentul

PANNONIA-GYERTYÁK

nevet viselendnek, **Weisz B. és társ** urakra ruházta **Pesten**, a' részkereskedésben, a' vastuskóhoz címzett házban.

Legnagyobb fáradozás, kitartás és tetemes pénzaldozatok által sikerült végre a' vállalkozóknak ezen gyertyákat a' láng legtisztább világosságával, takarékosággal az égésben, fényvel 's keménységgel, szóval, minden szükséges tulajdonsággal a' **legnagyobb tökéletességben** ellátni, mi által minden illynemű külföldi gyártvánnyal, mint például: Milly, Apollo, Stearin és egyéb gyertyákkal bátran kiállhatják a' versenyt.

Mivel tehát ezen **Pannónia-gyertyák semmi tekintetben** nem haladhatnak meg bármely külföldi vagy hazai gyertyafaj által, 's a' nyers anyagok e' gyárkészítvényre kizárólag **mind csak magyarországiak**, az ügykezelők **mind magyarok**, az egész részvényes társaság **csupa magyarokból** áll, következőleg **az egész gyári vállalat tisztán Magyarországi érdekekben alapított**, reményli a' társaság, hogy a' nemzeti jóllét 's vagyonosulás valódi előmozdítója által gyárkészítvénye élénk vevés utján annyival is inkább fog partoltatni, mivel nemes hazánkúai még áldozatok hozzájárultával is mindent elkövetnek a' hazai vállalatok emelésére, itt pedig azon **többoldalu** czélt érendik, **hogy olly jó gyertyát kapnak, mint külföldről, hogy ennek ára még sem leend magasabb, 's hogy egyszersmind a' hazai iparüzést hatalmasul mozdították elő.** Pest, augusztusban 1842.

A' magyarországi első Stearin-gyári részvényes társaságnak igazgatósága 4)

Juheladási árverés.

1) A' es kir. Ráczevi uradalom föltisztí hivatala részéről ezenne' közhírré tétetik: hogy f. eszt. aug. 30ik napján reggeli 9 órakor, Promontoriumi kastélyban, 1 db. hágókos, 45 db. anyabírka, és 600 db. öreg üru tüstintí fizetés mellett közarverésen fognak eladatni. Kelt Promontór aug. 17kén 1842. 2)

Csákován, az uradalmi íróteremben tartandó nyilvános árverésen, 866²¹ 1/2₁₀ pozsonyi mérő idei majorsági termésű **repeze**, a' legtöbbet ajánlónak fensőbb jóváhagyás fentarthatása mellett eladatni fog.

Venni kívánók szokott bánatpénzzel ellátva ezennel illendően meghívotnak.

Idei termésből Valódi Cseh komlót

legjutányosabban kaphatni Országuton a' pesti terményudvarban

Hirdetvény.

1-3 (546) A' csákovai kir. alapítványi uradalom részéről, t. é. septem. 5kén

